

MUZEJ PRIGORJA

**JELENA MARTINOVIC
IRENA GAYATRI HORVAT
SVJETLUCANJE ŠUME**

Jelena Martinović i Irena Gayatri Horvat, Sesvete, ispred Muzeja Prigorja

Naslovnica: kadar iz videa Svjetlucanje šume, 2024., autori: Irena Gayatri Horvat, Simon Skalar i Žarko Nikin

SVJETLUCANJE ŠUME

Šuma... Što je to? Što taj čudesni ekosustav za nas predstavlja? Nekome su šume pluća planeta, ispresijecane planinarskim stazama, drugima utočišta, mjesta bijega od gradske vreve, a nekima izvori hrane. Koji god odgovor dali, nijedan neće u potpunosti obuhvatiti ovaj životodajni prirodni sustav koji je mnogo više od biljne zajednice. Šuma je mnogo više od samog drveća. Ona je ključna za naš razvoj i opstanak. Razumjeti je i promatrati kao složeni sustav različitih i istovremenih interakcija omogućit će nam da je cijenimo i vrednujemo na potpuno novoj razini. Vrednujemo široki spektar onoga što nam pruža jer čovjek i šumski ekosustav snažno su povezani na brojne načine. Nabrojane su izravne i neizravne blagodati koje dobivamo od šume. Jednoj takvoj blagodati, fenomenu korisnom i za tijelo i za dušu, dvije umjetnice, prijateljice i poštovateljice šume, posvetile su cijeli jedan likovni ciklus.

Svjetlucanje, ili ljeskanje šume, vizualni je fenomen odbijanja svjetlosti od lišća i drugih dijelova stabala, s najčudnijim efektima pri jutarnjem i predvečernjem suncu. Zrake svjetlosti lome se pod različitim kutovima, stvarajući dojam presijavanja, koji je jači kada povjetarac pomici prolistale grane, a sunčeve zrake se odbijaju pa šuma izgleda kao da svijetli. Ovaj fenomen temelji se na difuziji svjetlosti koja se širi i raspršuje u svim smjerovima, lomi se na površini i probija između lišća. Kako su boje svjetlosti različitih valnih duljina, različito se i raspršuju, pridonoseći pojavi treperenja šume. Ta složena interakcija svjetlosti i prirodnih elemenata nije samo vizualni fenomen – trepereća svjetlost u šumi ima više značenja utjecaj na našu psihu jer kombinacija vizualnih, emocionalnih i neuroloških podražaja u nama izaziva osjećaj mira, ugode i sigurnosti. Treperenje u svojoj nježnoj, ritmičnoj izmjeni intenziteta opušta mozak i ima snažan meditativni učinak te stimulira kognitivne funkcije. Boravak u šumi pomaže u borbi protiv depresije, potičući lučenje serotonina. Kontinuirana promjena svjetla i sjene omogućuje mozgu da se odmori od intenzivnih stimulacija i koncentracije koju zahtijeva urbani život, pomažući mu da se regenerira. No, nadasve, za naše umjetnice najdragocjenije, ovaj fenomen potiče je za kreativno razmišljanje i asocijativno povezivanje ideja.

Treperavo šumsko svjetlo snažan je izvor inspiracije zbog svoje složenosti, dinamičnosti i simbolizma, kojim se stoljećima nadahnjuju umjetnici. Svjetlosni fenomeni temelji su impresionizma, neizostavni dio umjetničkih filmova te snažan simbol i metafora u glazbi i pisanoj riječi. Oni su simbol života, promjene, rasta i obnove, božanskog duha i povezanosti s prirodom. Irena Gayatri Horvat i Jelena Martinović u likovnim medijima slike, grafike i crteža, svaka u skladu sa svojim izričajem, tematiziraju fenomen „svjetlucanja šume“ kao važan dio svoje umjetnosti, koja postaje

odraz njihova slobodarskog duha, svjetonazora i estetskih stavova, formiranih snažnim utjecajem prirode. Jednu takvu odsliku predstavljaju novom izložbom, „pošumljavajući“ galeriju Muzeja Prigorja recentnim djelima, prenoseći u neprirodni, arhitektonski prostor mistični ambijent svjetlucave šume. Naime, izlazeći iz same domene likovnog, izložbu upotpunjaju videosnimkom koja bilježi njihove likovne akcije u prirodi. U središnjem dijelu galérije, aludirajući na pokrete i titraje lišća te igru svjetlosti u krošnjama stabala, projiciraju video uradak preko svojih crtačko-grafičkih mobila, gradeći svoju posebnu „likovnu šumu“ u kojoj se mogu iščitati stanja i spoznaje koje nadilaze osobno i postaju refleksije univerzalnih vrijednosti.

U umirujućoj energiji šume, kojom je od malena okružena, Jelena Martinović pronalazi trajno nadahnute i snažan stvaralački stimulans svog umjetničkog djelovanja. Pod krošnjama ogromnih stabala ona utišava svoj um i spaja se sa svojom biti. Pronalazi sebe u zahvalnosti koju osjeća prema šumi koja nam se nesebično daje. Pronalazi šumu u svojim očima, u titrajima svjetlosti čiju vibraciju i energiju prenosi na svoje slike. One su kontemplativni prostori u kojima se kristalizira Jelenin iznimski senzibilitet za percepciju i doživljaj životnih impulsa čiji je izvor u prirodi. To su svojevrsni likovni dnevničari u kojima je žustar, ali nadasve iskren zapis načinjen bravuroznim crtežom. Crtež kojim Jelena sažima doživljeno, osvaja papir ili slikarsko platno slobodnim potezom koji se kreće od eksplicitnog figurativnog prikaza do simplificiranog, skicoznog opisa trenutka. To je crtež koji bilježi prirodu u punini njezine egzistencije, hvatajući njezine unutarnje nemire i postajući mjestom u kojem je zadovoljena autoričina potreba za vizualizacijom emocije i razumijevanjem prirodnih formi. Dominantan je i kada ga akcentira snažna koloristička gesta, prelazeći od impresije do ekspresivne refleksije. Kada je nadograđen bojom, emanira čudesnu svjetlosnu senzaciju, zajedno sa sjajećim kolorom „svjetlucajući“ šumu. Šumu, čije čarobne prizore u praskozorje prikazuje u svojim akrilima na platnu ili je pak predstavlja jednim drvetom na dvometarskoj svilenoj tkanini.

To je slika koja postaje mnogo više od same zabilješke ili opisa – postaje izraz koji nadilazi sam estetski doživljaj. Postaje simbol i arhetip, korijen i završetak svega.

Tako je i u slici Irene Gayatri Horvat, koja je uvijek bazirana na arhetipskom, ritualnom i mitološkom. U slici građenoj slikarsko-grafičkim segmentima, u kojoj je drvo breze glavni motiv, Gayatri stvara čudesnu šumu, izgubljeni staroslavenski sveti gaj. Odabriom ovog stabla ukazuje na njegovu svetost i važnost koju je imalo u obredima starih Slavena, kao biće koje povezuje zemlju s nebom, materijalno s duhovnim. Breza oživjava u Gayatrinom likovnom mediju, pričajući o iskonskom suživotu čovjeka s prirodom koji se osjeća u svakom dijelu šume, u grani, listu, kori drveta i njegovu korijenu. Hraneći nas doslovno i duhovno, otkriva samu suštinu života u iskrenom apelu koji nam upućuje. Stoga je i motiv breze u Gayatrinoj slici sinonim za čovjeka – šamana, trudnicu, Krista ili njezin alter ego. Crne brazde koje izbijaju iz bjeline, a koje Gayatri vješto koristi u strukturalnoj i kompozicijskoj gradnji slike, postaju autoričine i naše mentalne brazde. Mesta emotivnog i mentalnog pražnjenja, osobne šume misli, koje u samoj egzistenciji slike afirmiraju bogatstvo autoričina svijeta. Razmišljanja o temeljnim vrijednostima i smislu ljudskog postojanja. O svjesnosti zanemarivanja svojih korijena, narodnih običaja i pisma, onoga što nas čini neizostavnim članovima zajednice i dijelom naroda kojem pripadamo. U konačnici i dijelom prirode iz koje smo stvoreni. A hoće li zbog onoga što činimo šumi sve biti zaboravljeni, hoće li nestati u odronima? „Hoće li s iščupanim korijenjem stabala nestati i naši korijeni? Hoće li šume živjeti samo u našim sjećanjima?“ – pita se umjetnica.

U slutnji nemilih odgovora, preostaje nam samo usmjeriti pogled na zabilježenu ljepotu koju su u svojim recentnim djelima pohranile Jelena Martinović i Irene Gayatri Horvat. Kako šumi ne bi iščupale korijenje, već kako bi je iščupale iz zaborava. Kako bi u našim očima dok gledamo njihove slike, crteže i grafičke, svjetlucala šuma.

Sanda Stanaćev Bajzek

Jelena Martinović, Kišna šuma u sumrak, 2011., akril na platnu, 100 × 150 cm

Irena Gayatri Horvat, Knjiga o Gaiai, 2023., kombinirana tehnika, 17 listova 60 × 60 cm

Jelena Martinović, Bijele stijene, 2022., akril na platnu, 120 × 80 cm

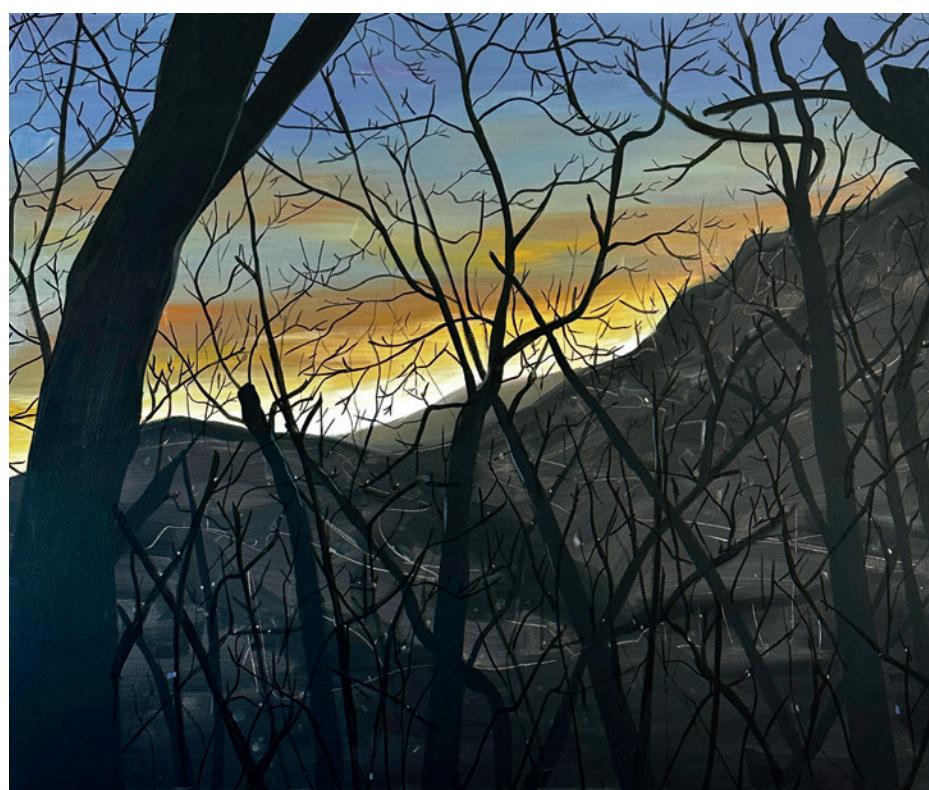
Irena Gayatri Horvat, Izgubljena u šumi - dan 351, 2017., kombinirana tehnika, 120 × 90 cm

Irena Gayatri Horvat, Izgubljena u šumi, 2017., kombinirana tehnika, $3 \times 120 \times 120$ cm

Jelena Martinović, Jesen, 2023., akril na platnu, 100×120 cm

Jelena Martinović, Mrak na Velebitu, 2023., akril na platnu, 100×120 cm

Irena Gayatri Horvat, Mir s vama 1, 2018., kombinirana tehnika na platnu, 100×100 cm

Irena Gayatri Horvat, Mir s vama 2, 2018., kombinirana tehnika na platnu, 100×100 cm

Jelena Martinović, Rupe I, 2024.
akril na svili, 180 × 105 cm

Jelena Martinović, Rupe II, 2024.
akril na svili, 180 × 105 cm

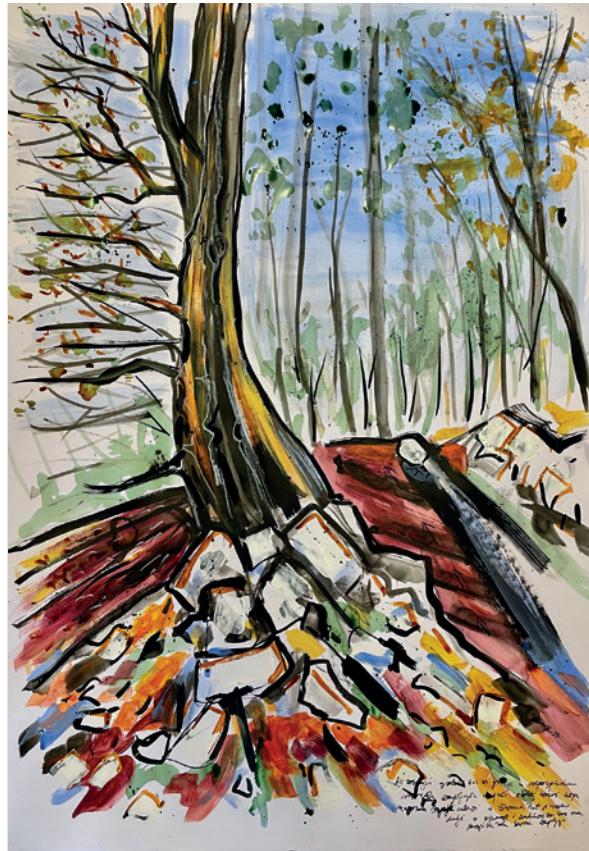

Irena Gayatri Horvat, Šuma, 2024., instalacija
linorez na umjetnoj svili, više komada, 300 × 50 cm

Jelena Martinović, Dodirujući nebo, 2023.
akril na papiru, 100 × 70 cm

Jelena Martinović, Na putu, 2023.
akril na papiru, 100 × 70 cm

Jelena Martinović, Proljeće, 2024.
akril na papiru, 130 × 90 cm

Jelena Martinović, Zima, 2024.
akril na papiru, 130 × 90 cm

Jelena Martinović je likovna umjetnica rođena u Varaždinu 1981. godine. Diplomirala je slikarstvo na Akademiji likovnih umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu 2006. godine u klasi profesora Ante Rašića.

Izlagala je na brojnim samostalnim i skupnim izložbama te sudjelovala na mnogim likovnim simpozijima i radionicama u zemlji i inozemstvu. Među njima posebno ističe likovni simpozij u Kapadokiji, Turska, 2010. godine, te predavanje i izlaganje na Moskovskoj Akademiji povodom Olimpijade u Moskvi 2013. godine.

Od značajnijih međunarodnih projekata izdvajaju se rezidencijalni boravak na umjetničkoj radionici „As tide“, „Heimat“, Graz, realiziran u suradnji s Next Graz i fundacijom Pistoletto, Biella, te predavanje "Umjetnost, priroda i sport" na Moskovskom liceju u okviru međunarodnog simpozija Moskovske Akademije Umjetnosti i Akademije znanosti, 2009. i 2014. godine.

Radila je kao asistentica i umjetnička direktorica na likovnim projektima koji uključuju svjetski poznate umjetnike te studente. Vodila je brojne likovne radionice s djecom školske i predškolske dobi, a posebno se ističe suradnja s Austrijskim kulturnim forumom i niz radionica na temu Gustava Mahlera.

Njezin je rad inspiriran prirodom, prirodnim mijenama, kao i promjenama i razvojem vlastite duše. Mnogo vremena provodi u prirodnom okruženju – šumama, planinama, stijenama, kupajući se u hladnim jezerima, rijekama i potocima. Kroz ta iskustva propituje granice vlastitog tijela i duha te raste kroz njih.

Svojim slikarstvom istražuje kako priroda i umjetnička djela utječu na promatrača, koliko duboko možemo ući u sebe boraveći u prirodi i promatrajući umjetničko djelo. Jelenin umjetnički fokus je na traženju slobode i lakoće, razigranosti i istraživanja kroz svoje slike, a često mijenja i kombinira različite umjetničke tehnike.

Godine 2007. sudjelovala je u prvoj hrvatskoj ženskoj himalajskoj alpinističkoj ekspediciji na vrh Cho Oyu (8.201 m), što je uvelike pridonijelo njezinoj umjetničkoj inspiraciji i stremljenjima.

Članica je Hrvatskog društva likovnih umjetnika Varaždin i Hrvatske udruge likovnih umjetnika i likovnih kritičara. Jelena je majka troje djece. Živi i radi u Zagrebu.

Irena Gayatri Horvat rođena je 1968. godine u Zagrebu. Na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu završila je studij slikarstva kod mentora Miroslava Šuteja te grafiku i primijenjenu grafiku kod prof. Zdravka Tišljara. Diplomirala je 2008. godine i stekla zvanje magistre umjetnosti. Izlagala je i sudjelovala na mnogim međunarodnim likovnim simpozijima i projektima u zemlji i inozemstvu. Tijekom studijskih putovanja proučavala je mnoge svjetske kulture, njihove legende i mitologije, a svoja iskustva prenosi u slike i poeziju. Surađuje sa slovenskim skladateljem Simonom Skalarom na likovno-glazbenim projektima.

Članica je Hrvatskog društva likovnih umjetnika (HDLU) Zagreb i Hrvatske udruge likovnih umjetnika i likovnih kritičara (HULULK) Zagreb. Od 2006. godine djeli se u Sloveniji na umjetničkom polju, a ozbiljnije nakon preseljenja. Od 2012. članica je Zveze društva slovenskih likovnih umetnikov (ZDSLU) te matičnog Društva likovnih umetnikov Kranj.

Za svoje umjetničko djelovanje primila je priznanje na Međunarodnom likovnom festivalu u Kranju, brončanu plaketu Lovačke obitelji Kočevje za doprinos kulturi i očuvanju prirode, dvije nagrade na Extempore Kamnik – za Dušana Lipovca, te nagradu u Caseanu, Italija.

Iz snažnog istraživačkog naboja razvija specifičan, izrazito osoban i jedinstven umjetnički svijet. Formule koje Irena Gayatri Horvat koristi za rješavanje vlastitih egzistencijalnih, etičkih i estetskih dvojbi – slikati bojama, crtati olovkom ili tušem, ostavljati tragove na lomljivom papiru, pisati misli starim pismom (glagoljicom) – ispisuju dnevnik njezina života. Apelira na povezanost čovjeka i prirode do kobne isprepletene ljudskog i božanskog. Njezine slike su strukturalno složene kompozicije odabranih iskustava u različitim slikarskim, crtačkim i grafičkim izrazima, vizualna rješenja koja kriju zanimljive i složene značenjske odnose, nudeći šira iskustva od pukih optičkih (dr. Milček Komelj).

Osim slikanja, posvetila se i likovnoj terapiji te grupnim projektima s djecom i odraslima (izrada mandala od pjeska), koje je realizirala u zemlji i inozemstvu.

Godine 2007. sudjelovala je u Prvoj hrvatskoj ženskoj alpinističkoj ekspediciji na Cho Oyu (8.201 m).

Godine 2020. upisala je interdisciplinarni doktorski studij na Sveučilištu u Mariboru, smjer pedagogija, s temom „Arhetipski simboli u dječjem crtežu“.

Jelena Martinović i Irena Gayatri Horvat, Vugrovec, uz kloniranu lipu

POPIS DJELA

JELENA MARTINOVIC

Bijele stijene, 2022., akril na platnu, 120×80 cm
Dodirujući nebo, 2023., akril na papiru, 100×70 cm
Jesen, 2023., akril na platnu, 100×120 cm
Kišna šuma u sumrak, 2011., akril na platnu,
 100×150 cm
Mrak na Velebitu, 2023., akril na platnu, 100×120 cm
Na putu, 2023., akril na papiru, 100×70 cm
Proljeće, 2024., akril na papiru, 130×90 cm
Rupe I, 2024., akril na svili, 180×105 cm
Rupe II, 2024., akril na svili, 180×105 cm
Stara bukva, 2023., kombinirana tehnika na papiru,
 100×70 cm
Zima, 2024., akril na papiru, 130×90 cm

IRENA GAYATRI HORVAT

Izgubljena u šumi - dan 351, 2017.,
kombinirana tehnika, 120×90 cm
Izgubljena u šumi, 2017., kombinirana tehnika,
 $3 \times 120 \times 120$ cm
Mir s vama 1, 2018., kombinirana tehnika na platnu,
 100×100 cm
Mir s vama 2, 2018., kombinirana tehnika na platnu,
 100×100 cm
Šuma, 2024., instalacija, linorez na umjetnoj svili,
više komada 300×50 cm
Knjiga o Gaiai, 2023., kombinirana tehnika,
17 listova 60×60 cm

JELENA MARTINOVIC I IRENA GAYATRI HORVAT

Svjetlucanje šume, 2024., višesegmentna instalacija, kombinirana tehnika, varijabilna dimenzija
Svjetlucanje šume, 2024., video, autori: Irena Gayatri Horvat, Skalar, Žarko Nikin, trajanje: 5 min

JELENA MARTINoviĆ I IRENA GAYATRI HORVAT

SVJETLUCANJE ŠUME

NAKLADNIK: Muzej Prigorja • ZA NAKLADNIKA: Morena Želja Želle • PREDGOVOR: Sanda Stanaćev Bajzek • FOTOGRAFIJE: arhivi autorice

LIKOVNO OBЛИKOVANJE: Tomislav Mrčić • SLOG I PRIPREMA ZA TISAK: Ovum • TISAK: Graforad • NAKLADA: 150 komada

ISBN 978-953-7820-88-6 (MEKI UVEZ) | ISBN 978-953-7820-89-3 (PDF)

STRUČNA KONCEPCIJA IZLOŽBE: Sanda Stanaćev Bajzek, Irena Gayatri Horvat, Jelena Martinović

LIKOVNI POSTAV: Sanda Stanaćev Bajzek, Irena Gayatri Horvat, Jelena Martinović

TEHNIČKI POSTAV IZLOŽBE: Josip Kovačević • 3D VIRTUALNI RAZGLED: Mario Dokša

Sesvete, Trg Dragutina Domjanića 5 • 17. – 31. listopada 2024. godine

Izložba je ostvarena sredstvima Gradskog ureda za kulturu i civilno društvo Grada Zagreba i
Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske

Kadar iz videa Svjetlucanje šume, 2024., autori: Irena Gayatri Horvat, Simon Skalar i Žarko Nikin

2024. | 38. SEZONA

TETIANA MASLYK, 12. – 29. ožujka

SANELA ĐURINEC RAIĆ, 10. – 27. travnja

ŽELJKO UREMOVIĆ, 9. – 29. svibnja

ANTUN MATEŠ, 14. lipnja – 29. srpnja

JELENA MARTINoviĆ I IRENA GAYATRI HORVAT, 17. – 31. listopada

MIRAN ŠABIĆ I ANA SLADETIĆ, 15. – 29. studenog

SESVETSKI LIKOVNI UMJETNICI I GOSTI, 19. – 31. prosinca

Galerija Kurija Muzeja Prigorja od 1986. vrlo aktivno sudjeluje na sesvetskoj i zagrebačkoj likovnoj sceni. Do danas je ostvareno tristotinjak samostalnih i skupnih izložbi, od „Sesvetskog likovnog kruga“ do Jadranke Fatur, Vere Dajht Kralj, Vinka Fabriša, Milene Lah, Vinka Fištera, Rudolfa Labaša i mnogih drugih, a kritike i osvrte pisali su naši cijenjeni likovni kritičari i povjesničari umjetnosti poput Matka Peića, Vladimira Bužančića, Oke Ričko, Josipa Škunca, Zdenka Rusa, Nade Križić, Nikole Albanežea ili Milana Bešlića.

Galeriju su priznali HDLU, ULUPUH i HZSU.

VODITELJ PROGRAMA: Tomislav Dilber

SAVJET GALERIJE KURIJA MUZEJA PRIGORJA 2024.: Feđa Gavrilović • David Kelčec • Sanda Stanaćev Bajzek • Barbara Vujanović • Tomislav Dilber